

EVROPSKÁ KOMISE

V Bruselu dne 14.12.2011
KOM(2011) 881 v konečném znění

2011/0432 (CNS)

Návrh

SMĚRNICE RADY

o konzulární ochraně občanů Unie v zahraničí

(Text s významem pro EHP)

{SEK(2011) 1555 v konečném znění}

{SEK(2011) 1556 v konečném znění}

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

1. SOUVISLOSTI NÁVRHU

1.1 Úvod

Občané EU, kteří cestují do třetí země nebo žijí ve třetí zemi, kde členský stát, jehož jsou státními příslušníky, nemá velvyslanectví ani konzulát, mají právo na konzulární ochranu poskytovanou konzulárními orgány kteréhokoli jiného členského státu. Tento členský stát musí těmto nezastoupeným občanům EU pomáhat za stejných podmínek jako svým vlastním státním příslušníkům.

Nedávné krize postihly mnoho občanů EU, například v Libyi, Egyptě a Bahrajnu po demokratických povstáních na jaře 2011 nebo po zemětřesení v Japonsku v březnu 2011. Rovněž v každodenních situacích, jako např. v případě vážného onemocnění nebo pokud se občané stali obětí trestné činnosti, je konzulární ochrana často nepostradatelná.

Tento legislativní návrh nahrazuje rozhodnutí *sui-generis* 95/553/ES o konzulární ochraně občanů Evropské unie¹, a to s ohledem na právní rámec stanovený Lisabonskou smlouvou. Návrh stanoví opatření spolupráce a koordinace potřebná k usnadnění konzulární ochrany pro nezastoupené občany EU a provádí opatření č. 8 „Zprávy o občanství EU za rok 2010 – Odstranit překážky pro výkon práv občanů EU“, podle kterého se Komise zavázala zvýšit účinnost práva občanů EU na pomoc ve třetích zemích ze strany diplomatických a konzulárních zastoupení všech členských států, včetně navržení legislativních opatření v roce 2011².

1.2 Souvislosti a odůvodnění návrhu

Právo na konzulární ochranu pro nezastoupené občany EU za stejných podmínek, jaké platí pro vlastní státní příslušníky, je zvláštním právem, které vyplývá z občanství EU, a je zakotveno v čl. 20 odst. 2 písm. c) a v článku 23 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU) a v článku 46 Listiny základních práv EU. Je vyjádřením solidarity EU a identity Unie ve třetích zemích, jakož i praktickou výhodou, která je spojena s občanstvím EU.

Konzulární ochrana je nedílnou součástí politiky Unie v oblasti občanských práv. Ve Stockholmském programu vyzvala Evropská rada Komisi, aby „zvážila vhodná opatření pro zahájení koordinace a spolupráce, jež jsou nezbytné pro zajištění konzulární ochrany podle článku 23 SFEU“³. Evropský parlament se ve svém usnesení ze dne 25. listopadu 2009 vyslovil pro posílení koordinace a spolupráce v oblasti konzulární ochrany⁴, čímž navázal na své usnesení ze dne 11. prosince 2007, které navrhovalo společnou koncepci a závazné

¹ Úř. věst. L 314, 28.12.1995, s. 73.

² KOM(2010) 603 v konečném znění.

³ Úř. věst. 2010/C 115/01 – Stockholmský program – otevřená a bezpečná Evropa, která slouží svým občanům a chrání je, dokument Rady č. 17024/09 ze dne 2. prosince 2009.

⁴ Usnesení Evropského parlamentu ze dne 25. listopadu 2009 o sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě o prostoru svobody, bezpečnosti a práva ve službách občanům – Stockholmský program Úř. věst. C 285E, 21.10.2010, s. 12.

pokyny, a vyzval k novelizaci rozhodnutí 95/553/EC⁵ po vstupu Lisabonské smlouvy v platnost.

Ve „Zprávě o občanství EU za rok 2010 – Odstranit překážky pro výkon práv občanů EU“ Komise oznámila, že zlepší faktickou uplatnitelnost práva občanů EU na pomoc ve třetích zemích, včetně období klizí, ze strany diplomatických a konzulárních úřadů všech členských států; za tímto účelem navrhne v roce 2011 legislativní opatření a zlepší informovanost občanů pomocí vyhrazených internetových stránek a cílených komunikačních opatření⁶. Komise znovu potvrdila tento závazek ve svém sdělení ze dne 23. března 2011 o konzulární ochraně nezastoupených občanů EU a oznámila, že hodlá předložit návrhy právních předpisů o opatřeních v oblasti koordinace a spolupráce nezbytných pro usnadnění konzulární ochrany pro nezastoupené občany a řešení otázky finančních náhrad za poskytnutí konzulární ochrany v krizových situacích⁷.

Podle dřívějšího právního režimu měly členské státy sjednat nezbytná pravidla mezi sebou. Lisabonská smlouva uděluje Komisi právo navrhnout směrnice o opatřeních v oblasti koordinace a spolupráce nezbytných pro usnadnění práva na stejnou konzulární ochranu pro nezastoupené občany EU jako pro vlastní státní příslušníky⁸. Stávající nástroj EU, rozhodnutí 95/553/ES⁹, předpokládá přezkum po pěti letech od jeho vstupu v platnost v roce 2002.

V současnosti existuje prostor pro další zlepšení, pokud jde o konzulární ochranu nezastoupených občanů EU. Neexistuje jasná shoda o obsahu článku 23 Smlouvy o fungování Evropské unie a o pravomocích, které toto právo přináší. Současné znění článku Smlouvy nedostačuje k tomu, aby toto právo mělo konkrétní význam. Vnitrostátní konzulární právní předpisy a zvyklosti se liší, stejně jako názory na základní pojetí konzulární ochrany nezastoupených občanů EU.

Další upřesnění se zdají být nezbytná zejména ve čtyřech oblastech:

(1) Osobní působnost

Je třeba objasnit, na koho se konzulární ochrana vztahuje. Občan EU je nezastoupený nejen v případě, že jeho domovský členský stát nemá v dané třetí zemi velvyslanectví nebo konzulát, ale i v případě, že toto diplomatické nebo konzulární zastoupení není „dostupné“¹⁰. Neexistuje však shoda o tom, kdy je diplomatické nebo konzulární zastoupení dostupné¹¹. Dále by mělo být upřesněno, do jaké míry se konzulární ochrana vztahuje rovněž na rodinné příslušníky nezastoupených občanů EU, kteří jsou občany třetí země.

(2) Přístup ke konzulární ochraně a spolupráce/koordinace

Mělo by se vyjasnit, který členský stát má pomáhat nezastoupenému občanovi EU a jak je třeba koordinovat pomoc s členským státem dotčeného občana. Tato nejasnost způsobuje

⁵ Usnesení Evropského parlamentu ze dne 11. prosince 2007 o zelené knize o diplomatické a konzulární ochraně občanů Unie ve třetích zemích. Úř. věst. C 323E, 18.12.2008, s. 120.

⁶ KOM(2010) 603 v konečném znění.

⁷ KOM(2011) 149 v konečném znění.

⁸ Ustanovení čl. 23 odst. 2 SFEU.

⁹ Úř. věst. L 314, 28.12.1995, s. 73.

¹⁰ Článek 1 rozhodnutí 95/553/ES.

¹¹ Zástupci členských států, kteří byli konzultováni, vyjádřili různé názory (např. cestovní vzdálenost méně než 400 km nebo na ostrově).

zpoždění a nezaručuje účinnou ochranu za stejných podmínek, jako je poskytována vlastním státním příslušníkům. V souladu se Smlouvou si mohou nezastoupení občané EU svobodně vybrat, na které velvyslanectví/konzulát se raději obrátí, v praxi však existují ujednání o sdílení tohoto břemene. Tato ujednání mohou být přijatelná, pokud je zajištěna účinná pomoc nezastoupeným občanům. Často však nejsou široce zveřejňována, takže občané se jen těžko dovídají, které velvyslanectví nebo konzulát by mělo poskytnout pomoc.

Dále je třeba upravit koordinaci a spolupráci mezi pomáhajícím velvyslanectvím nebo konzulátem a členským státem původu dotčeného občana. Pomoc nezastoupenému občanovi EU vyžaduje, na rozdíl od pomoci vlastním státním příslušníkům, účinnou spolupráci s konzulárními úřady domovského členského státu dotčeného občana. Jasnější pravidla pro spolupráci a koordinaci mezi pomáhajícím členským státem a členským státem, jehož je dotčený občan státním příslušníkem, by napomohly jak konzulárním úřadům, tak i občanům. Tato pravidla by měla obsahovat, které druhy pomoci obvykle zahrnuje konzulární ochrana nezastoupených občanů EU (např. v případě úmrtí, obětí trestné činnosti atd.) a jak má být pomoc koordinována mezi pomáhajícím členským státem a členským státem dotčeného občana.

(3) Místní spolupráce

Aby byla zajištěna koordinace a spolupráce, pokud jde o nezastoupené občany EU, musí konzulárními úřady přítomné v dané třetí zemi navzájem spolupracovat a mít k dispozici specifické informace¹². V současné době nejsou systematicky shromažďovány příslušné informace pro nezastoupené občany EU. Dále, podle Smlouvy o Evropské unii, diplomatická a konzulární zastoupení členských států a delegace Unie ve třetích zemích a na mezinárodních konferencích a jejich zastoupení při mezinárodních organizacích přispívají k provádění tohoto práva¹³. Konkrétní pravomoci a rozsah opatření nebyly dosud vymezeny. Současný stav tedy neprospívá plně koherentní vnější činnosti Unie a má za následek suboptimální využívání lidských a finančních zdrojů.

(4) Pomoc v krizových situacích / finanční náhrada

Právní rámec spolupráce by měl jasně stanovit, kdo má nezastoupeným občanům EU v krizových situacích pomáhat, včetně úlohy tzv. vedoucího státu, který má být činný v krizových obdobích¹⁴. Nouzové plány se konkrétně nezabývají nezastoupenými občanmi EU a v krizových situacích je obtížné určit počet nezastoupených občanů EU. Zejména ve vážných krizích potřebují místní zaměstnanci podporu odborníků na krizové intervence.

Dosavadní právní předpisy a pokyny obsahují obecné postupy o finanční náhradě pomoci¹⁵, které v krizových situacích nejsou obecně uplatňovány, neboť zřejmě nejsou přizpůsobeny konkrétním potřebám¹⁶. Pokud sdílení finanční zátěže není jasné a v praxi nenastává, vyplývá

¹² Například kontaktní údaje orgánů nezastoupeného členského státu, jakož i překladatelů/právníků/lékařů, kteří mluví stejným jazykem jako nezastoupení občané.

¹³ Článek 35 Smlouvy o Evropské unii.

¹⁴ Vedoucí státy jsou v současné době určeny v 29 třetích zemí ze 146, v nichž je zastoupen alespoň jeden členský stát.

¹⁵ Článek 6 rozhodnutí 95/553/ES, pokyny ke konzulární ochraně občanů EU ve třetích zemích (dokument Rady 10109/06 ze dne 16. června 2006 ve znění dokumentu Rady 15613/10 ze dne 5. listopadu 2010 – dosud nezveřejněno) a Obecné pokyny Evropské unie k provádění konzulární koncepce vedoucího státu (Úř. věst. C 317, 12.12.2008, s. 6).

¹⁶ Zejména silný časový tlak a značný počet občanů, kterým má být pomoc poskytnuta.

z toho slabší motivace zaujmout proaktivní přístup, který s sebou nese odpovědnost, jež nesouvisí s vlastními státními příslušníky.

Podrobný rozbor problémů současného systému i dopadů, které mají rozličné varianty zvažované pro jejich řešení, lze najít v posouzení dopadů, jež doprovází tento návrh.

2. KONZULTACE SE ZÚČASTNĚNÝMI STRANAMI

Zúčastněné strany byly v široké míře konzultovány. V rozsáhlé veřejné konzultaci o právech občanů EU v roce 2010 byly shromážděny příspěvky od všech občanů a příslušných zúčastněných stran a zvláštní pozornost byla věnována konzulární ochraně občanů EU. Této veřejné konzultaci předcházela konzultace týkající se Zelené knihy z roku 2007 – Diplomatieká a konzulární ochrana občanů Unie ve třetích zemích¹⁷. Předložené myšlenky byly projednávány v rámci politické diskuse na konferenci o právech občanů EU ve dnech 1. –2. července 2010, kdy byla podrobně diskutována konzulární ochrana. Strany podílející se na konzulární ochraně (např. členské státy, cestovní kanceláře, nevládní organizace a akademičtí pracovníci) byly dále konzultovány, mj. prostřednictvím dvou specializovaných seminářů ve dnech 24. září 2010 a 23. června 2011. Konzulární a diplomatické orgány všech členských států byly informovány v rámci pracovní skupiny Rady pro konzulární záležitosti (COCON) a konzultovány prostřednictvím internetového průzkumu. Nedávno bylo navštíveno šest reprezentativních členských států a externí konzultanti navštívili čtyři mise ve vybraných třetích zemích¹⁸ za účelem přímé konzultace konzulárních pracovníků v místě jejich působnosti. Při přípravě tohoto návrhu Komise vzala v úvahu výsledky čtyř studií o různých aspektech novelizace¹⁹.

Zúčastněné strany plánovanou reformu v zásadě podporují. Vzhledem k novému právnímu režimu v důsledku Lisabonské smlouvy je nezbytná novelizace rozhodnutí 95/553/ES, což by podle názoru těchto stran mělo být využito k dalšímu zlepšení koordinace a spolupráce a vyjasnění základních právních konceptů. Toto jsou názory zúčastněných stran na hlavní prvky reformy: Pokud jde o otázku, kdy by velvyslanectví nebo konzulát měly být „dostupné“, zdá se, že konzultované členské státy tento pojem nechápou jednotně²⁰. Podle konzultací se zúčastněnými stranami²¹ se však zdá, že přiměřeným časovým limitem by bylo dosažení velvyslanectví nebo konzulátu, získání konzulární ochrany a cesta zpět alespoň během téhož dne. Zástupci občanské společnosti se vyslovili pro jasnou a právně závaznou úpravu. Zařazení rodinných příslušníků třetích zemí označili zástupci občanské společnosti za

¹⁷ Úř. věst. C 30, 10.2.2007, s.8.

¹⁸ Kazachstán, Srí Lanka, Kuba a Egypt.

¹⁹ Studie (2009) o právních předpisech a postupech členských států, provedená Instituto Europeo de Derecho, zaměřená na právní předpisy a zvyklosti členských států v oblasti konzulární ochrany. CARE (Citizens Consular Assistance Regulation in Europe) projektové činnosti (2009–2011), realizované s finanční podporou programu Evropské komise pro základní práva a občanství, analyzovala právní rámec členských států v oblasti konzulární a diplomatické ochrany. Externí studie (2010) provedená poradenskou společností GHK podpořila Komisi při analýze politických alternativ a souvisejících nákladů se zaměřením na krizové situace a finanční náhradu. Druhá externí studie (2011) provedená poradenskou společností Matrix Insight poskytla další důkazy, a to včetně prostřednictvím cest do třetích zemí, zhodnotila rozhodnutí 95/553/ES a posoudila možná další zlepšení.

²⁰ Většina členských států, které byly konzultovány, naznačila, že doba na cestu jedním směrem pro dosažení konzulátu trvající max. 6 hodin se zdá být rozumnou (63 % podle internetového průzkumu, 37 % členských států udávalo jinou dobu cestování, ale členské státy často upozorňovaly, že u naléhavých případů může být zapotřebí rychlejší vyřízení).

²¹ Viz posouzení dopadů s. 26.

důležitou otázku²², většina členských států zastávala názor, že by měla alespoň existovat možnost tyto rodinné příslušníky zařadit (avšak část z nich uváděla, že podmínky pro zařazení by měly být ujasněny)²³. Pokud jde o přístup ke konzulární ochraně a koordinaci a spolupráci, členské státy a zástupci občanské společnosti jsou celkově pro větší transparentnost dvoustranných a místních ujednání o sdílení nákladů. Zástupci občanské společnosti zdůrazňují, že je třeba zajistit, aby nezastoupení občané mohli získat konzulární ochranu za stejných podmínek jako vlastní státní příslušníci. Zajištění dobrých způsobů komunikace a jasných právních předpisů jsou velkou většinou²⁴ považovány za důležité nebo velmi důležité faktory pro ještě účinnější pomoc. Pokud jde o krizové situace a jejich finanční důsledky, zástupci členských států silně podporují koncept vedoucího státu, který by měl být dále posílen, a zdůrazňují přínosy celkové připravenosti na krizové situace²⁵. Zástupci občanské společnosti zdůraznili, že také během krizí je třeba zajistit, aby se nezastoupeným občanům EU dostalo stejné účinné pomoci jako vlastním státním příslušníkům.

3. PRÁVNÍ STRÁNKA NÁVRHU

3.1 Shrnutí navrhovaných opatření

Hlavním cílem předkládaného návrhu je

- **ujasnit obsah a praktický výkon** práva nezastoupených občanů EU na konzulární ochranu za rovných podmínek
- **zjednodušit spolupráci a koordinaci mezi konzulárními orgány.**

Za tímto účelem se návrh zaměřuje na tyto otázky:

(1) Osobní působnost

Návrh objasňuje, že občan EU je považován za nezastoupeného zejména, pokud velvyslanectví nebo konzulát jeho vlastního členského státu není „dostupný“. Velvyslanectví nebo konzulát není „dostupný“, pokud se občan EU k němu nemůže dostat a vrátit se na místo, odkud vyjel, nejpozději ve stejný den (s použitím dopravního prostředku, který je ve třetí zemi obvykle používán). Výjimkou jsou případy, jejichž naléhavost vyžaduje ještě rychlejší pomoc. Návrh dále stanoví, že rodinní příslušníci občanů EU, kteří pocházejí ze třetí země, jsou zahrnuti do poskytování konzulární ochrany pro občany EU. Článek 23 Smlouvy o fungování EU stanoví nediskriminační zacházení, a v souladu s články 7 a 24 Listiny základních práv Evropské unie a judikaturou Evropského soudního dvora se hlavní výhody práv občanů EU vztahují i na jejich rodinné příslušníky, čímž je zajištěna plná účinnost těchto práv²⁶. Návrh tudíž stanoví, že ochrana musí být poskytnuta rodinným příslušníkům občanů

²² Jak zaznělo mimo jiné v průběhu specializovaného semináře dne 23. června 2011.

²³ Podle elektronického průzkumu a podle konzultací a rozhovorů s odborníky z členských států.

²⁴ Podle elektronického průzkumu mezi členskými státy 68,8 % respondentů považuje jasnost právních návrhů za velmi důležitý (50 %) nebo důležitý (18 %) faktor pro ještě účinnější konzulární pomoc; pokud jde o překonání praktických problémů (např. zajistit jasné komunikační kanály), odpovědi byly obdobné (43 % velmi důležité a 37 % důležité).

²⁵ Jak zaznělo na tématickém semináři dne 23. června 2011 a v rámci bilaterálních konzultací.

²⁶ Viz například věc C-60/00 *Carpenter*.

EU, kteří pocházejí ze třetí země, ve stejném rozsahu, v jakém členské státy poskytují ochranu rodinným příslušníkům vlastních státních příslušníků, kteří pocházejí ze třetí země²⁷.

(2) Přístup ke konzulární ochraně a spolupráce/koordinace

Návrh zdůrazňuje, že občané EU se mohou obracet na diplomatické nebo konzulární zastoupení „libovolného“ jiného členského státu. Jsou však možné specifické předpisy členských států, co se týče zajištění transparentnosti (cestou oznámení a následného zveřejnění na internetových stránkách Komise) a zajištění účinného vyřizování žádostí.

Návrh dále upřesňuje, jakou pomoc obvykle členské státy poskytují nejčastěji (tj. zatčení nebo zadržení, oběti trestné činnosti, závažná nehoda nebo vážná nemoc, úmrtí, pomoc a repatriace v případě nouze, potřeba náhradních cestovních dokladů), na základě společných postupů členských států v oblasti konzulární ochrany²⁸, a použitelné postupy pro spolupráci a koordinaci mezi konzulárními úřady v uvedených případech. K dosažení souladu s právem občanů na sebeurčení návrh stanoví, jaké šetření je třeba provést v souvislosti s přáními občanů, která by měla být respektována, včetně toho, zda by rodinní příslušníci nebo jiní příbuzní měli být informováni (např. o zatčení). Obdobně v případě úmrtí musí být řádně zohledněna přání nejbližšího pozůstalého ohledně toho, jak naložit s ostatky zesnulého občana.

(3) Místní koordinace / přidaná hodnota EU

V návrhu je konkrétně uvedeno, že na programu jednání místních kooperativních schůzek o konzulární ochraně by měla být pravidelná výměna informací o nezastoupených občanech EU a že předseda těchto setkání by měl shromažďovat kontaktní údaje potřebné pro pomoc nezastoupeným občanům (např. o regionálně příslušném diplomatickém nebo konzulárním zastoupení nezastoupených členských států). Návrh stanoví, že za zvláštních podmínek mohou těmto schůzkám předsedat (nebo je jinak podporovat) delegace Unie.

(4) Pomoc v krizových situacích / finanční náhrada

Pokud jde o krizové situace, tento návrh přináší následující zlepšení. Stanoví, že místní nouzové plány musejí systematicky počítat s nezastoupenými občany EU. Návrh zdůrazňuje význam vedoucího státu (vedoucích států) pro ochranu nezastoupených občanů EU a definuje jeho úlohu v tomto ohledu, tj. že vedoucí stát je pověřen koordinací a vedením pomoci nezastoupeným občanům EU. Návrh upřesňuje, že vedoucí stát může usilovat o dodatečnou podporu z mechanismu civilní ochrany EU a ze struktur krizového řízení ESVČ. Návrh rovněž obsahuje ustanovení o dodatečné podpoře a plném využití synergie zapojením národních konzulárních odborníků, zejména z nezastoupených členských států, do stávajících zásahových týmů na úrovni Unie. Nově se zavádí sdílení finanční zátěže a snadnější postup proplácení výdajů upravený na krizové situace. Je zjednodušena procesní výměna informací týkajících se konzulárních úřadů a občanů, jsou doplněny standardní formuláře pro žádosti a

²⁷ Je nutno mít na paměti, že ne všechny konzulární služby nabízené státním příslušníkům/občanům EU je možné uplatnit na jejich rodinné příslušníky ze třetích zemí. Zejména nelze vydat náhradní cestovní doklady (ani rodinným příslušníkům vlastních státních příslušníků nebo občanů EU ze třetích zemí); zadržení rodinní příslušníci ze třetí země mohou být navštíveni, pokud proti tomu nemají námitky konzulární orgány třetí země.

²⁸ Jak je uvedeno ve studii Institut Europea de Derecho a jak je popsáno v rámci pracovních skupin Rady za španělského předsednictví. Viz příloha V posouzení dopadů

zaveden jednodušší systém pro sledování úhrad nákladů (podle poměrných nákladů²⁹ nebo podle pevně stanovených sazeb³⁰ v případě, že náklady nelze spočítat). Tento zlepšený postup náhrady nákladů doplňuje podporu dostupnou z mechanismu civilní ochrany EU a struktury ESVC pro řešení krizí.

3.2 Právní základ

Podle Lisabonské smlouvy se pravomoc EU přijímat právní předpisy o konzulární ochraně nezastoupených občanů odvíjí od čl. 23 odst. 2 SFEU. Podle tohoto ustanovení Smlouvy může Rada přijmout směrnice o opatřeních v oblasti koordinace a spolupráce nezbytných pro usnadnění ochrany nezastoupených občanů EU. Toto ustanovení se vztahuje na všechny členské státy.

3.3 Subsidiarita a proporcionalita

Konzulární ochrana nezastoupených občanů EU ze své podstaty zahrnuje přeshraniční rozměr a rozšiřuje tak práva přiznaná díky občanství EU i za hranice EU. Tato iniciativa se týká zvláštního práva, jimž je nadán občan EU, tj. práva na konzulární ochranu ze strany konzulárních a diplomatických orgánů jiného členského státu za stejných podmínek jako pro jeho vlastní státní příslušníky. Toto právo je bezprostředně spjato s konceptem občanství EU a pravomocemi Unie v souladu se Smlouvou o fungování Evropské unie. Je proto zřejmě vhodné zahrnout i nezbytná opatření v oblasti koordinace a spolupráce pro usnadnění výkonu tohoto práva do právního řádu Unie, spíše než do rozhodnutí *sui generis* zástupců vlád členských států. Použitelnost a jednotný výkon tohoto práva budou dále posíleny tím, že v právních rádech členských států bude zakotveno právo vnitrostátních soudů vyžádat si od Evropského soudního dvora pokyny pro výklad, a dále pravomocemi Komise zajišťovat jeho dodržování.

Návrh náležitě zohledňuje zásadu proporcionality tím, že se omezuje jen na upřesnění opatření v oblasti spolupráce a koordinace v případě často se vyskytujících událostí (např. úmrtí, obětí trestné činnosti) a v krizových situacích. Dále plně navazuje na předchozí právní opatření a integruje je do sebe, jakož i nové věci, např. vedoucí stát, se zřetelným zaměřením na nezastoupeného občana EU. Přiložené posouzení dopadů ukazuje, že výhody každé z navrhovaných změn převažují nad náklady s nimi spojenými a navrhovaná opatření jsou proto přiměřená.

3.4 Dopad na základní práva

Jak je podrobně uvedeno v posouzení dopadů, které je připojeno k tomuto návrhu, a v souladu se strategií Unie pro účinné provádění Listiny základních práv EU³¹, návrh posiluje práva stanovená v Listině. Tato reforma posiluje zejména základní právo na konzulární ochranu za stejných podmínek jako pro vlastní státní příslušníky stanovené v článku 46, vyjasněním obsahu tohoto práva, usnadněním nezbytné spolupráce a koordinace postupů a zajištěním jeho účinného provádění a dodržování. Rozšiřuje právo na rodinný život, jakož i práva dítěte (články 7 a 24 Listiny základních práv) i na rodinné příslušníky ze třetích zemí. Jasnější povinnosti a lepší rozložení břemene v krizových situacích by zajistilo zákaz diskriminace

²⁹ Poměrná úhrada je přiměřená úhrada podle počtu osob, jimž byla poskytnuta pomoc (celkové náklady děleno počtem osob).

³⁰ Tj. standardní náklady na evakuaci, evakuaci ze zdravotních důvodů a poskytnutí přístřeší.

³¹ Sdělení Komise – KOM(2010) 573 ze dne 19.10.2010 v konečném znění.

také v obdobích krize, kdy jsou základní práva ohrožena. V návaznosti na zásady nediskriminace jsou posílena práva na život a nedotknutelnost osoby a právo na obhajobu a spravedlivý proces (články 2, 3, 21, 47 a 48 Listiny základních práv).

Návrh

SMĚRNICE RADY

o konzulární ochraně občanů Unie v zahraničí

(Text s významem pro EHP)

RADA EVROPSKÉ UNIE,

s ohledem na Smlouvu o fungování Evropské unie, a zejména na článek 23 této smlouvy,

s ohledem na návrh Evropské komise,

po předání návrhu legislativního aktu vnitrostátním parlamentům,

s ohledem na stanovisko Evropského parlamentu,

v souladu se zvláštním legislativním postupem,

vzhledem k těmto důvodům:

- (1) Občanství Unie tvoří základní právní postavení občanů Unie při výkonu jejich práv podle Smluv. Právo občanů, jejichž členský stát nemá ve třetí zemi diplomatické ani konzulární zastoupení, na ochranu ze strany diplomatických nebo konzulárních úřadů jakéhokoli členského státu za stejných podmínek jako státní příslušníci tohoto státu, je jedním ze specifických práv, která Smlouva uděluje občanům Unie.
- (2) Lisabonská smlouva posílila právní postavení občanství Unie a práva, která jsou s ním spojena; v souvislosti s konzulární ochranou počítá Smlouva se směrnicemi o spolupráci a koordinaci. Podle opatření č. 8 ze „Zprávy o občanství EU za rok 2010 – Odstranit překážky pro výkon práv občanů EU“ se Komise zavázala, že zlepší faktickou uplatnitelnost práva občanů EU na pomoc ve třetích zemích, včetně období krizí, ze strany diplomatických a konzulárních úřadů všech členských států a za tímto účelem navrhne v roce 2011 legislativní opatření a zlepší informovanost občanů pomocí vyhrazených internetových stránek a cílených komunikačních opatření³².
- (3) Komise tento svůj závazek znovu potvrdila ve sdělení z 23. března 2011 o konzulární ochraně nezastoupených občanů Unie a oznámila, že předloží právní předpisy, kterými stanoví opatření pro koordinaci a spolupráci nezbytná k usnadnění konzulární ochrany nezastoupených občanů a řešení otázky finančních náhrad za poskytnutí konzulární ochrany v krizových situacích³³.

³² KOM(2010) 603 v konečném znění.

³³ KOM(2011) 149 v konečném znění.

- (4) Hodnoty, na nichž je Unie založena, zahrnují solidaritu, nediskriminaci a dodržování lidských práv; ve svých vztazích s okolním světem by Unie měla prosazovat své hodnoty a přispívat k ochraně svých občanů. Základní právo na konzulární ochranu nezastoupených občanů Unie za stejných podmínek, jaké mají vlastní státní příslušníci, je zakotveno v článku 46 Listiny základních práv Evropské unie a je projevem evropské solidarity. Dává konceptu občanství Unie vnější rozměr a posiluje identitu Unie ve třetích zemích.
- (5) Rozhodnutí 95/553/ES zástupců vlád členských států, zasedajících v Radě, ze dne 19. prosince 1995 upravuje ochranu občanů Evropské unie prostřednictvím diplomatických a konzulárních zastoupení³⁴ a předpokládá přezkum po pěti letech od nabytí své účinnosti v roce 2002.
- (6) Cílem této směrnice, kterou se zrušuje rozhodnutí 95/553/ES, je stanovit opatření v oblasti spolupráce a koordinace nezbytná pro další usnadnění konzulární ochrany nezastoupených občanů Unie. Tato opatření by měla posílit právní jistotu, jakož i účinnou spolupráci a solidaritu mezi konzulárními úřady.
- (7) Pokud nezastoupení občané potřebují ochranu v třetích zemích, je nezbytná účinná spolupráce a koordinace. Pomáhající členský stát, který je zastoupen ve třetí zemi, a členský stát původu občana budou možná muset úzce spolupracovat. Místní konzulární spolupráce může být složitější u nezastoupených občanů, neboť vyžaduje koordinaci s orgány, které nejsou zastoupeny na místě. Je třeba zajistit stabilní rámec, aby se zaplnila mezera způsobená nepřítomností diplomatického nebo konzulárního zastoupení vlastního státu občana.
- (8) Občané Unie nejsou zastoupeni, jestliže členský stát, jehož jsou státními příslušníky, nemá ve třetí zemi dostupné velvyslanectví nebo konzulát. Pojem dostupnost by měl být vykládán s ohledem na zajištění ochrany občanů.
- (9) V souladu s právem na respektování soukromého a rodinného života, jak je uznáno v článku 7 Listiny základních práv Evropské unie, by pomáhající členský stát měl poskytnout ochranu rodinným příslušníkům občanů Unie, kteří pocházejí ze třetí země, za stejných podmínek jako rodinným příslušníkům vlastních státních příslušníků, kteří pocházejí ze třetí země. Jakákoliv definice o tom, které osoby jsou rodinnými příslušníky, by se měla inspirovat články 2 a 3 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 o právu občanů Unie a jejich rodinných příslušníků svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států³⁵. Členské státy někdy nemohou poskytnout všechny druhy konzulární ochrany rodinným příslušníkům ze třetích zemí, a zejména nevydávají náhradní cestovní doklady. V souladu s článkem 24 Listiny, v první řadě je nutno brát ohled na nevlastnější zájem dítěte, jak je stanoveno v Úmluvě Organizace spojených národů o právech dítěte ze dne 20. listopadu 1989.
- (10) Nezastoupení občané by měli mít možnost svobodně si vybírat velvyslanectví nebo konzulát, od kterého budou požadovat konzulární ochranu. Členské státy by měly uzavřít ujednání o sdílení nákladů. Taková ujednání by však měla být transparentní

³⁴ Úř. věst. L 314, 28.12.1995, s. 73.

³⁵ Úř. věst. L 158, 30.4.2004, s. 77.

pro občany a neměla by být na překážku účinné konzulární ochrany. Každé takové ujednání by mělo být oznámeno Komisi a zveřejněno na jejích zvláštních stránkách.

- (11) Členské státy mají různé tradice, pokud jde o pravomoci honorárních konzulů. Honorární konzulové jsou obecně schopni plnit jen velmi omezené konzulární úkoly. Na honorární konzuly by se mělo pohlížet jako na stálá dostupná diplomatická a konzulární zastoupení ve třetí zemi v rámci jejich pravomocí vyplývajících z vnitrostátního práva a zvyklostí.
- (12) Ochrana by měla být poskytnuta, pokud žadatelé prokáží, že jsou občany Unie. Nezastoupení občané, kteří potřebují konzulární ochranu, však nemusí mít u sebe doklady totožnosti. Občanství Unie jako základní právní postavení je přiznáno přímo právem Unie a doklady totožnosti mají pouze deklaratorní význam. Pokud žadatel nemůže předložit doklady totožnosti, měl by být schopen prokázat svou totožnost jinými prostředky, pokud je to nezbytné ověřením u orgánů členského státu, jehož státním příslušníkem žadatel dle svého tvrzení je.
- (13) Orgány členských států by měly úzce spolupracovat a koordinovat své postupy mezi sebou a s Unií, Evropskou službou pro vnější činnost a Evropskou komisí, v duchu vzájemné úcty a solidarity. V zájmu zajištění rychlé a účinné spolupráce by měly být oznamovány příslušné kontaktní osoby v členských státech a údaje o nich by měly být neustále aktualizovány prostřednictvím zabezpečených internetových stránek Evropské služby pro vnější činnost (konzulární on-line systém).
- (14) Aby bylo jasné, která opatření v oblasti koordinace a spolupráce jsou nezbytná, je třeba upřesnit rozsah spolupráce a koordinace. Konzulární ochrana nezastoupených občanů zahrnuje pomoc v řadě typických situací, například v případě zatčení nebo zadržení, vážné nehody nebo vážného onemocnění a úmrtí, jakož i s ohledem na poskytování pomoci a repatriace v případě nouze, a vydávání náhradních dokladů. Vzhledem k tomu, že potřebná ochrana závisí vždy na skutkové situaci, konzulární ochrana by se neměla omezovat jen na situace konkrétně uvedené v této směrnici.
- (15) Předpokladem účinné koordinace a spolupráce mezi konzulárními úřady členských států je určení různých druhů pomoci, které jsou poskytovány v konkrétních situacích. Tyto druhy pomoci by měly odrážet společné zvyklosti mezi členskými státy, aniž je dotčen článek 23 Smlouvy o fungování Evropské unie, který členským státům ukládá povinnost poskytnout ochranu za stejných podmínek jako svým státním příslušníkům.
- (16) K dosažení souladu s právem občanů na sebeurčení by měla být řádně respektována přání občanů, včetně toho, zda by rodinní příslušníci nebo jiní příbuzní měli být informováni. Obdobně musí být v případě úmrtí řádně zohledněna přání nejbližšího pozůstalého ohledně toho, jak naložit s ostatky zesnulého občana.
- (17) Vzájemná solidarita a spolupráce se týká rovněž finančních záležitostí. Členské státy poskytují finanční výpomoc jako poslední prostředek pouze v případech, kdy občané nemohou získat finanční prostředky jinak, například prostřednictvím převodů od svých rodinných příslušníků či příbuzných. Občanům Unie by se mělo dostat účinné pomoci bez ohledu na jejich státní příslušnost. Mělo by být zajištěno sdílení finanční zátěže a přiměřená náhrada. Pokud je poskytnuta finanční pomoc, lze od příjemce požadovat splacení obdržené částky.

- (18) Vzájemná solidarita mezi konzulárními úřady by tudíž měla být posílena a finanční postupy zjednodušeny. Vzhledem ke specifikám krizových situací, jako je potřeba rychlé reakce ve vztahu k velkému počtu občanů, by pomáhající členský stát neměl potřebovat závazek splacení, aby se domohl náhrady.
- (19) V případě velkých krizí s dopadem či možným negativním dopadem na značný počet občanů Unie by na žádost pomáhajícího státu proplatily náklady členské státy, jimž byla poskytnuta pomoc, a to poměrně. Poměrný díl nákladů by se vypočetl vydělením celkových nákladů počtem občanů, jimž se dostalo pomoci. V případech, kdy náklady nelze vypočítat, může pomáhající členský stát požádat, aby byl odškodněn na základě pevně stanovených částek, jak jsou uvedeny v příloze 2 této směrnice.
- (20) Pokud jde o koordinaci na místě a v krizových situacích, je třeba vyjasnit pravomoci a příslušné úlohy, aby byla nezastoupeným občanům zajištěna plná péče. Místní konzulární spolupráce by měla věnovat náležitou pozornost nezastoupeným občanům, například prostřednictvím sběru příslušných kontaktních údajů z nejbližších regionálních velvyslanectví a konzulátů členských států.
- (21) V případě krize je důležitá odpovídající příprava a jasné rozdělení odpovědnosti. Nouzové plány pro případ krize by tudíž měly plně počítat s nezastoupenými občany a nouzové plány členských států by měly být koordinovány. V této souvislosti by měl být dále rozpracován koncept vedoucího státu³⁶.
- (22) Interoperabilita mezi konzulárními a dalšími krizovými odborníky by měla být posílena, zejména jejich účastí v existujících multidisciplinárních krizových týmech, např. v rámci mechanismu civilní ochrany EU.
- (23) Ve třetích zemích zastupují Unii delegace Unie, které společně s diplomatickými a konzulárními zastoupeními členských států přispívají k provádění práva občanů Unie na konzulární ochranu, jak je dále upřesněno v článku 35 Smlouvy o Evropské unii. V souladu s Vídeňskou úmluvou o konzulárních stycích mohou členské státy poskytovat konzulární ochranu jménem jiného členského státu, pokud dotyčná třetí země proti tomu nenamítá. Členské státy by měly přijmout nezbytná opatření ve vztahu k třetím zemím s cílem zajistit poskytování konzulární ochrany jménem jiných členských států.
- (24) Zpracovávání osobních údajů prováděné členskými státy v souvislosti s touto směrnicí se řídí směrnicí Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů³⁷.
- (25) Touto směrnicí by neměla být dotčena výhodnější vnitrostátní právní úprava, pokud je v souladu s touto směrnicí.
- (26) Cílem této směrnice je podporovat konzulární ochranu, jak je uznána v Listině základních práv Evropské unie. Dodržuje základní práva a zachovává zásady uznávané zejména v Listině základních práv Evropské unie, zejména zásadu nediskriminace, práva na život a nedotknutelnost osoby, soukromého a rodinného života, práv dítěte a

³⁶ Úř. věst. C 317, 12.12.2008, s. 6 (dokument Rady 2008/C 317/06).

³⁷ Úř. věst. L 281, 23.11.1995, s. 31.

práva na obhajobu a na spravedlivý proces. Tato směrnice by měla být prováděna v souladu s těmito právy a zásadami.

- (27) V souladu se zákazem diskriminace obsaženým v Listině by členské státy měly provádět tuto směrnici, aniž by diskriminovaly osoby, na něž se tato směrnice vztahuje, například z důvodů pohlaví, rasy, barvy pleti, etnického nebo sociálního původu, genetických rysů, jazyka, náboženského vyznání nebo přesvědčení, politických nebo jakýchkoli jiných názorů, příslušnosti k národnostní menšině, majetku, narození, zdravotního postižení, věku nebo sexuální orientace,

PŘIJALA TUTO SMĚRNICI:

KAPITOLA 1

Obecná ustanovení

Článek 1

Předmět

Tato směrnice stanoví nezbytná opatření v oblasti spolupráce a koordinace za účelem usnadnění výkonu práva občanů Unie na území třetí země, v níž členský stát, jehož jsou tito občané státními příslušníky, nemá své zastoupení, na ochranu ze strany diplomatického nebo konzulárního úřadu jiného členského státu za stejných podmínek, jakou mají státní příslušníci tohoto státu.

Článek 2

Příjemci ochrany

1. Každý občan, který má státní příslušnost členského státu Unie, jenž není zastoupen diplomatickým nebo konzulárním úřadem ve třetí zemi, dále jen „nezastoupený občan“, má nárok na ochranu ze strany diplomatického nebo konzulárního úřadu jiného členského státu za stejných podmínek jako jeho státní příslušníci.
2. Občané, kteří jsou státními příslušníky více než jednoho členského státu Unie, jsou nezastoupeni, jestliže ve třetí zemi nemá diplomatické či konzulární zastoupení žádný stát, jehož státní příslušnost mají.
3. Rodinní příslušníci nezastoupených občanů, kteří sami nejsou občany Unie, mají právo na konzulární ochranu za stejných podmínek jako rodinní příslušníci státních příslušníků pomáhajícího členského státu, kteří sami nejsou státními příslušníky.

Článek 3

Neexistence zastoupení

1. Členský stát není zastoupen ve třetí zemi, pokud nemá v této zemi dostupné stálé velvyslanectví nebo konzulát.
2. Stálé velvyslanectví nebo konzulát je dostupný, pokud dokáže účinně zajišťovat ochranu, nachází se v přiměřené vzdálenosti a lze se k němu bezpečně dostat v přiměřeném čase.

Občané Unie musí být schopni dosáhnout velvyslanectví nebo konzulátu a vrátit na místo odkud vyšli přinejmenším téhož dne s pomocí dopravních prostředků běžně používaných ve třetí zemi, pokud naléhavost věci nevyžaduje rychlejší pomoc. Velvyslanectví nebo konzulát nejsou dostupné, pokud dočasně nejsou schopny účinně poskytovat ochranu, zejména pokud jsou dočasně uzavřeny v případě krize.

3. Honorární konzulové se považují za dosažitelné velvyslanectví nebo konzuláty v rámci svých pravomocí podle vnitrostátního práva a zvyklostí.

Článek 4

Přístup ke konzulární ochraně

4. Nezastoupení občané si mohou vybrat velvyslanectví nebo konzulát členského státu, u něhož budou usilovat o konzulární ochranu.
5. Členský stát může trvale zastupovat jiný členský stát a velvyslanectví nebo konzuláty členských států ve třetí zemi mohou uzavřít ujednání o sdílení zátěže za předpokladu, že je zajištěno účinné vyřizování žádostí. Členské státy informují Evropskou komisi o každém takovém ujednání za účelem jeho zveřejnění na její zvláštní internetové stránce.

Článek 5

Identifikace

6. Velvyslanectví nebo konzulát odpoví na žádost o ochranu, pokud žadatel předložením cestního pasu nebo průkazu totožnosti prokáže, že je občanem Unie.
7. Pokud občan Unie nemůže předložit platný cestovní pas nebo průkaz totožnosti, státní příslušnost může být prokázána jakýmkoli jinými prostředky, pokud je to nezbytné ověřením u diplomatických a konzulárních úřadů členského státu, jehož je žadatel dle svého tvrzení státním příslušníkem.
8. Pokud jde o důkaz příbuzenského vztahu, na rodinné příslušníky občanů Unie se přiměřeně použije ustanovení čl. 2 odst. 3 této směrnice.

Článek 6

Druhy pomoci

9. Velvyslanectví nebo konzuláty členských států poskytují konzulární ochranu nezastoupeným občanům, jako by byli státními příslušníky jejich vlastního členského státu.
10. Konzulární ochrana uvedená v odstavci 1 zahrnuje pomoc v těchto situacích
 - (a) zatčení nebo zadržení;
 - (b) oběť trestného činu;
 - (c) vážná nehoda nebo vážné onemocnění;
 - (d) úmrtí;
 - (e) pomoc a repatriace v případě nouze;
 - (f) vystavení náhradních cestovních dokladů³⁸.

KAPITOLA 2

Opatření v oblasti koordinace a spolupráce

Článek 7

Obecná zásada

Diplomatické a konzulárními úřady členských států úzce spolupracují a koordinují svůj postup mezi sebou navzájem a s Unií s cílem zajistit ochranu nezastoupených občanů za stejných podmínek jako vlastních státních příslušníků. Když konzulát nebo velvyslanectví pomáhá nezastoupenému občanu, spojí se s nejbližším regionálně odpovědným konzulátem nebo velvyslanectvím nebo ministerstvem zahraničních věcí členského státu dotyčného občana. Členské státy oznámí příslušné kontaktní osoby na ministerstvech zahraničních věcí Evropské službě pro vnější činnost, která je průběžně aktualizuje na své zabezpečené internetové stránce.

³⁸

Jak je stanoveno v rozhodnutí 96/409/SZBP zástupců vlád členských států, zasedajících v Radě, o zavedení náhradního cestovního dokladu. Úř. věst. L 168, 16.7.1996, s. 4.

Článek 8

Zatčení nebo zadržení

11. Pokud je nezastoupený občan zatčen či zadržen, velvyslanectví nebo konzuláty členských států, s výhradou čl. 6 odst. 1, zejména:
 - (a) napomáhají při informování rodinných příslušníků dotčeného občana nebo jiných příbuzných osob na jeho žádost;
 - (b) navštěvují občana a sledují dodržování minimálních standardů ohledně jeho zacházení ve vězení;
 - (c) poskytují občanu informace o právech zadrženého.
12. Pokud je velvyslanectví nebo konzulát členského státu informován o zatčení nebo zadržení nezastoupeného občana, obratem informuje členský stát dotčeného občana a poskytne mu všechny příslušné informace, které má k dispozici. Členský stát dotčeného občana se spojí s jeho rodinnými příslušníky nebo jinými příbuznými osobami, pokud si to občan přeje.
13. Po návštěvě občana ve vězení a po kontrole dodržování minimálních standardů s jeho zacházením ve vězení podá velvyslanectví nebo konzulát zprávu členskému státu dotčeného občana. Neprodleně informuje členský stát dotčeného občana o případných stížnostech na špatné zacházení.
14. Velvyslanectví nebo konzulát sdělí členskému státu dotčeného občana, jaké informace o jeho právech mu poskytly. Vystupuje jako prostředník, včetně pomoci s formulováním žádostí o milost nebo o předčasné propuštění a o přemístění, pokud o to dotčený občan žádá. V případě potřeby vystupuje jako zprostředkovatel pro případné právní poplatky uložené prostřednictvím diplomatických nebo konzulárních úřadů členského státu dotčeného občana.

Článek 9

Oběť zločinu

15. Pokud se nezastoupený občan stane obětí trestného činu, velvyslanectví nebo konzuláty členských států, s výhradou čl. 6 odst. 1, zejména:
 - (d) napomáhají při informování rodinných příslušníků občana nebo jiných příbuzných osob, pokud si to občan přeje;
 - (e) poskytují občanovi informace a/nebo pomoc, pokud jde o příslušné právní otázky a zdravotní péči.
16. Velvyslanectví nebo konzulát informuje členský stát dotčeného občana o události, její závažnosti a poskytnuté pomoci a spojí se s rodinnými příslušníky nebo jinými

příbuznými dotčeného občana, pokud k tomu dotčený občan podle možností dal svůj souhlas.

Článek 10

Vážná nehoda nebo vážné onemocnění

17. Pokud nezastoupený občan utrpí vážnou nehodu nebo vážně onemocní, velvyslanectví nebo konzuláty členských států, s výhradou čl. 6 odst. 1, zejména:
- (f) napomáhají při informování rodinných příslušníků nebo jiných příbuzných osob dotčeného občana;
 - (g) napomáhají s lékařskou péčí, nefinančním poradenstvím a repatriací.
18. Velvyslanectví nebo konzulát informuje členský stát dotčeného občana o události, její závažnosti a poskytnuté pomoci, a pokud je to vhodné, spojí se s rodinnými příslušníky nebo s jinými příbuznými osobami oběti. Informuje členský stát občana, pokud je zapotřebí evakuace ze zdravotních důvodů. Případná evakuace ze zdravotních důvodů je podmíněna předchozím souhlasem členského státu dotčeného občana, s výjimkou případů mimořádné naléhavosti.

Článek 11

Úmrtí

19. V případě úmrtí nezastoupeného občana velvyslanectví nebo konzuláty členských států, s výhradou čl. 6 odst. 1, zejména:
- (h) napomáhají při informování rodinných příslušníků dotčeného občana;
 - (i) získají úmrtní listy, lékařská osvědčení a průkazy (*laissez-passer*) pro repatriaci tělesných ostatků, pokud je to potřebné.
20. Pokud je velvyslanectví nebo konzulát členského státu informován o úmrtí nezastoupeného občana, obratem informuje členský stát dotčeného občana. Členský stát dotčeného občana se spojí s rodinnými příslušníky zesnulého občana. Po zjištění přání nejbližších příbuzných, zda má být tělo pohřbeno, zpopelněno nebo repatriováno, napomáhá velvyslanectví nebo konzulát se získáním úmrtních listů, lékařského osvědčení a dokladů (*laissez-passer*) pro repatriaci, jsou-li zapotřebí.

KAPITOLA 3

Finanční postupy

Článek 12

Obecná pravidla

Pokud nezastoupený občan požádá o pomoc v podobě finanční zálohy nebo repatriace, s výhradou čl. 6 odst. 1 se použije následující postup:

- (j) nezastoupený občan se zaváže, že svému členskému státu, jehož je státním příslušníkem, uhradí celou hodnotu zálohy nebo vzniklých nákladů a případné konzulární poplatky, a použije k tomu standardní formulář uvedený v příloze 1;
- (k) bude-li to vyžadovat pomáhající velvyslanectví nebo konzulát, členský stát dotčeného občana neprodleně poskytne potřebné informace ohledně žádosti, přičemž uvede, zda se na ni vztahují konzulární poplatky;
- (l) pomáhající velvyslanectví či konzulát informuje členský stát dotčeného občana o jakékoliv žádosti o finanční zálohu nebo repatriaci, kterou vyřizuje;
- (m) na písemnou žádost pomáhajícího velvyslanectví nebo konzulátu za použití formuláře uvedeného v příloze I, uhradí členský stát dotčeného občana plnou výši finanční zálohy nebo vzniklé náklady.

Článek 13

Zjednodušený postup v krizových situacích

21. V krizových situacích pomáhající velvyslanectví nebo konzulát koordinuje případnou evakuaci nebo jinou potřebnou podporu poskytovanou nezastoupenému občanu s jeho členským státem.

Pomáhající členský stát předloží žádosti o proplacení nákladů takové evakuace nebo podpory ministerstvu zahraničních věcí členského státu dotčeného občana. Pomáhající členský stát může žádat o náhradu nákladů, i když nezastoupený občan nepodepsal závazek splacení podle čl. 12 písm. a).

Tento odstavec nebrání členskému státu dotčeného občana, aby vymáhal proplacení nákladů podle vnitrostátní právní úpravy.

22. Pokud o to pomáhající členský stát požádá, hradí při velkých krizích náklady na evakuaci nebo podporu členský stát dotčeného občana poměrně. Poměrný díl se vypočítá vydělením celkových nákladů počtem osob, jimž se dostalo pomoci.

23. Pokud náklady nelze vypočítat, pomáhající členský stát může požádat o náhradu na základě pevně stanovených částek odpovídajících druhu poskytnuté podpory, jak je uvedeno v příloze 2.
24. Pokud pomáhajícímu členskému státu byla poskytnuta finanční podpora na pomoc z mechanismu civilní ochrany EU, případný příspěvek členského státu dotčeného občana se určí po odečtení příspěvku Unie.
25. Pro žádosti o úhradu nákladů se použijí společné formuláře uvedené v příloze 2.

KAPITOLA 4

Spolupráce a koordinace na místní úrovni a v případě krizí

Článek 14

Místní spolupráce

Místní zasedání o spolupráci se týkají pravidelné výměny informací o nezastoupených občanech, otázek bezpečnosti občanů, vězeňských podmínek nebo přístupu ke konzulárním službám. Není-li dohodnuto jinak centrálně mezi ministerstvy zahraničních věcí, rozhodne se na místní úrovni, zda bude předsedajícím zástupce členského státu nebo delegace Unie. Předsedající shromažďuje a pravidelně aktualizuje kontaktní údaje, zejména co se týče kontaktních bodů nezastoupených členských států, a sděluje je místním velvyslanectvím a konzulátům a delegaci Unie.

Článek 15

Spolupráce v krizových situacích

26. K zajištění komplexní připravenosti počítají nouzové plány s nezastoupenými občany. Členské státy zastoupené ve třetí zemi koordinují nouzové plány mezi sebou a s delegacemi Unie. Dohodnou se na příslušných úkolech s cílem zajistit, aby se nezastoupeným občanům dostalo plné pomoci v případě krize, jmenují zástupce pro shromažďovací místa a informují nezastoupené občany o opatřeních učiněných za účelem připravenosti na krize za stejných podmínek jako vlastní státní příslušníky.
27. V případě krize členské státy a Unie úzce spolupracují, aby zajistily nezastoupeným občanům účinnou pomoc. Členské státy a Unie se vzájemně včas informují o dostupných evakuačních kapacitách. Na žádost mohou být členské státy podpořeny stávajícími zásahovými týmy na úrovni Unie včetně konzulárních odborníků, zejména z nezastoupených členských států.

Článek 16

Vedoucí stát

28. Pro účely této směrnice je vedoucím státem (jsou vedoucími státy) jeden nebo více členských států v dané třetí zemi, pověřený (pověřené) koordinovat a vést pomoc při přípravě na krizi a v případě krize, což zahrnuje i plnění zvláštní úlohy ve vztahu k nezastoupeným občanům.
29. Členský stát je určen jako vedoucí stát v dané třetí zemi, pokud tento svůj úmysl oznámil prostřednictvím stávající zabezpečené komunikační sítě a pokud jiný členský stát nevznesl námitky do 30 dní, nebo se navrhovaný vedoucí stát vzdá tohoto úkolu prostřednictvím zabezpečené komunikační sítě. Pokud si více než jeden členský stát přejí ujmout se společně úkolu vedoucích států, oznámí tento svůj úmysl společně prostřednictvím zabezpečené komunikační sítě. V případě krize se tohoto úkolu může ujmout jeden nebo více členských států okamžitě a oznámení provedou do 24 hodin. Členské státy mohou tuto nabídku odmítnout, ale jejich státní příslušníci a další potenciální příjemci pomoci zůstávají, v souladu s čl. 6 odst. 1, způsobilí pro pomoc ze strany vedoucího státu. Pokud vedoucí stát není, členské státy zastoupené na místě se dohodnou, který členský stát bude koordinovat pomoc nezastoupeným občanům.
30. V zájmu přípravy na krize musí vedoucí stát (vedoucí státy) zajistit, aby nouzové plány velvyslanectví a konzulátů počítaly s nezastoupenými občany, aby tyto nouzové plány byly slučitelné a aby velvyslanectví a konzuláty, jakož i delegace Unie byly řádně informovány o těchto opatřeních.
31. V případě krize vedoucí stát (vedoucí státy) nebo členský stát, který koordinuje pomoc, odpovídá za koordinaci a prvořadou pomoc a za shromažďovací operace nezastoupených občanů, a v případě potřeby zajistí evakuaci na bezpečné místo s podporou ostatních dotčených členských států. Poskytne rovněž styčné místo pro nezastoupené členské státy, prostřednictvím kterého mohou obdržet informace o svých občanech a koordinovat nezbytnou pomoc. Vedoucí stát (státy) nebo členský stát, jenž koordinuje pomoc nezastoupeným občanům, může požadovat, pokud je to vhodné, podporu z takových nástrojů, jako jsou mechanismus civilní ochrany EU a struktury krizového řízení Evropské služby pro vnější činnost. Členské státy poskytnou vedoucímu státu (vedoucím státům) nebo členskému státu, jenž koordinuje pomoc, veškeré důležité informace týkající se jejich nezastoupených občanů v krizové situaci.

KAPITOLA 5

Závěrečná ustanovení

Článek 17

Príznivější zacházení

Členské státy mohou zavést nebo zachovat příznivější ustanovení, pokud jsou tato ustanovení slučitelná s touto směrnicí.

Článek 18

Provádění

32. Členské státy uvedou v účinnost právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí nejpozději do [...]. Neprodleně sdělí Komisi jejich znění a srovnávací tabulku mezi těmito předpisy a touto směrnicí.

Tyto předpisy přijaté členskými státy musí obsahovat odkaz na tuto směrnicí nebo musí být takový odkaz učiněn při jejich úředním vyhlášení. Způsob odkazu si stanoví členské státy.

33. Členské státy sdělí Komisi znění hlavních ustanovení vnitrostátních právních předpisů, které přijmou v oblasti působnosti této směrnice.

Článek 19

Zrušení

Rozhodnutí 95/553/EHS se zrušuje s účinkem ode dne [...].

Článek 20

Monitorování a hodnocení

Členské státy poskytnou Komisi veškeré důležité informace o provádění práva nezastoupených občanů a o praktickém provádění této směrnice, včetně ročního přehledu statistických údajů a příslušných případů. Komise předloží Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů zprávu o provádění této směrnice do [...].

Článek 21

Vstup v platnost

Tato směrnice vstupuje v platnost dvacátým dnem po vyhlášení v *Úředním věstníku Evropské unie*.

Článek 22

Tato směrnice je určena členským státům.

V Bruselu dne

Za Radu
předseda/předsedkyně

PŘÍLOHA 1

Formulář žádosti o náhradu výdajů (článek 12)

1. Velvyslanectví či konzulát členského státu podávající žádost

2. Členský stát dotčeného občana

(nejbližší regionálně příslušné velvyslanectví nebo konzulát nebo ministerstvo zahraničních věcí)

3. Identifikace události

(datum, místo)

4. Údaje o občanu (občanech), kterému (kterým) se dostalo pomoci (připojí se odděleně)

Celé jméno	Místo a datum narození	Druh a číslo cestovního dokladu	Druh poskytnuté pomoci	Náklady
------------	------------------------	---------------------------------	------------------------	---------

5. Celkové náklady

6. Bankovní účet, na který je třeba převést náhradu výdajů

7. Příloha: závazek splacení (přichází-li v úvahu)

B. Společný formulář – závazek splacení (finanční podpora)

SPOLEČNÝ FORMULÁŘ ZÁVAZKU SPLACENÍ (FINANČNÍ ZÁLOHY)

Já, (pan/paní/slečna) (celé jméno, hůlkovým písmem)

.....
držitel cestovního pasu č.....vydaného v.....

tímto potvrzuji, že jsem od velvyslanectví/konzulátu v.....

.....
přijal částku.....

jako zálohu pro účely.....

.....(včetně případných poplatků)

a zavazuji se a slibuji uhradit na žádost Ministerstva zahraničních věcí/vlády

.....
v souladu s vnitrostátními předpisy této země ekvivalent uvedené částky v (měna)

při směnném kurzu platném v den, kdy byla záloha vyplacena.

Má adresa (*) (hůlkovým písmem) (země)

je:.....

.....

DATUM.....PODPIS.....

Pokud nemáte adresu trvalého bydliště, uveďte kontaktní adresu.

C. Společný formulář závazku splacení (repatriace)

SPOLEČNÝ FORMULÁŘ ZÁVAZKU SPLACENÍ (REPATRIACE)

Já, (pan/paní/slečna) (celé jméno, hůlkovým písmem)

Narozen(a) v (město)..... (země).....

dne (datum).....

držitel cestovního pasu č.....vydaného v.....

dne.....a identifikační č.....

se tímto zavazují uhradit na požádání vládě.....

.....v souladu s vnitrostátními předpisy této země ekvivalent veškerých nákladů, které byly uhrazeny mým jménem nebo které mi byly vyplaceny ve formě zálohy konzulárním úředníkem.....vlády v.....

za účelem mojí repatriace a repatriace mých rodinných příslušníků, kteří mě doprovázejí, nebo v souvislosti s ní do.....

a zaplatit všechny příslušné konzulární poplatky v souvislosti s repatriací.

Jedná se o:

i) (*) Jízdné

Náklady na živobytí

Různé náklady

Mínus moje spoluúčast

KONZULÁRNÍ POPLATKY:

Repatriační poplatek

Manipulační poplatek

Poplatky za pas/naléhavost

(... .hodin při sazbě... .za hodinu)

ii) (**) Všechny částky uhrazené mým jménem pro účely repatriace mé osoby a mých rodinných příslušníků, kteří mě doprovázejí, nebo v souvislosti s ní, a které nelze určit v době, kdy podepisuji tento závazek.

Máadresa (***) (hůlkovým písmem) (země).....

je:.....

.....

.....

DATUM.....PODPIS.....

(*) Nehodící se škrtněte. Konzulární úředník a žadatel by měli parafovat na okraji každou stranu.

*) Nehodící se škrtněte: Konzulární úředník a žadatel by měli parafovat na okraji každou stranu.

***) Pokud nemáte adresu trvalého bydliště, uveďte kontaktní adresu.

PŘÍLOHA 2

Formulář žádosti o úhradu výdajů v krizových situacích (článek 13)

1. Žadající členský stát

2. Členský stát dotčeného občana

(Ministerstvo zahraničních věcí)

3. Identifikace události:

(datum, místo)

4. Údaje o občanu (občanech), kterému (kterým) se dostalo pomoci (připojí se odděleně)

Celé jméno	Místo a datum narození	Druh a číslo cestovního dokladu	Poskytnutá pomoc	Náklady
------------	------------------------	---------------------------------	------------------	---------

5. Metoda výpočtu

☐ Skutečné náklady

☐ Poměrné

☐ Pevná částka

6. Celkové náklady

7. Bankovní účet pro úhradu

8. Příloha: závazek splacení (přichází-li v úvahu)

B. Pevné částky

Druh podpory	Pevná částka
Evakuace – dálková cesta	Cena poslední dostupné komerční letenky: místo evakuace – místo určení (nebo 1 000 EUR)
Interní přesun do bezpečného místa	150 EUR
Lékařská pomoc	2 500 EUR
Náklady na živobytí (nabídnuté ubytování a strava)	200 EUR (za den)